RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901. Andra Kammaren. N:o 31.

Onsdagen den 8 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkareintyg:

Att riksdagsmannen dr. Johan Hjelmérus till följe af sjukdom (Gastro-enteritis acuta) är oförmögen att tills vidare infinna sig vid Riksdagens sammanträden, intygas.

Mjölby den 7 maj 1901.

Jakob Magni.
Leg. läkare.

§ 3.

Föredrogs, men bordlades åter statsutskottets memorial n:o 84.

§ 4.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 85, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjerde, femte, sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1901 åt en del tjenstemän och betjente m. m., och blef dervid den i detta memorial föreslagna voteringsproposition af kammaren godkänd.

§ 5.

Statsutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 86 bordlades å nyo.

§ 6.

Föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända:

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 3, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bankoutskottets sekreterare; samt

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden:

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln gjorda framställning angående aflönande af vikarie för lärare eller lärarinna vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltager, inrättadt småskolelärareseminarium;

n:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tjensteårsberäkning i visst fall för lärare eller lärarinna vid folkskola; och

n:o 6, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om statsbidrag till aflönande af vikarier för sådana lärare och lärarinnor vid högre folkskolor, hvilka af sjukdom äro urståndsatta att fullgöra sin tjenst.

§ 7.

Om ändring i bestämmelserna ang. statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor.

Till afgörande företogs häruppå sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor.

I berörda inom Första Kammaren väckta motion, n:o 3, har herr *C. Fr. Pettersson* föreslagit Riksdagen besluta, att statsbidrag måtte lemnas till hvarje folk-, mellan- och småskola för hela den tid undervisning der meddelats af ordentligt pröfvade lärare, äfven om de blifvit blott tillfälligtvis antagna af skolråd.

Utskottet hemstälde, att Riksdagen, i anledning af herr C. Fr. Petterssons förevarande motion, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, om och under hvilka vilkor lönetillskott af allmänna medel skulle kunna beviljas skoldistrikt till aflönande af lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola utan hinder deraf, att undervisningen vid skolan icke under hela den för lönetillskotts åtnjutande föreskrifna tiden uppehållits af derstädes fast anställd lärare eller lärarinna.

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Hammarlund: Herr talman! Då jag för min del icke vill vara med om att skrifva till Kongl. Maj:t för att begära utredning i en fråga, som synes mig fullt tydlig och klar, kommer jag att yrka afslag å det nu föredragna betänkandet.

Här föreslås, såsom vi nyss hörde, att Riksdagen skulle anhålla, »att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, om och under hvilka vilkor lönetillskott af allmänna medel skulle kunna beviljas skoldistrikt till

aflönande af lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola utan hinder deraf, att undervisningen vid skolan icke under hela den för lönetillskotts åtnjutande föreskrifna tiden uppehållits af derstädes fast anställd lärare eller lärarinna.»

Om ändring i bestämmelserna ang. statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor.

(Forts.)

Den, som läser detta och icke har närmare reda på författningarne i ämnet, får gifvetvis den föreställningen, att statsbidrag icke utgår till andra lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor än sådana, som äro fast anställda. En hvar, som har någon den ringaste kännedom om folkskoleväsendet, vet emellertid, att denna uppfattning alldeles icke är rigtig. Det finnes icke i nu gällande författningar något hinder att få statsbidrag för lärare eller lärarinna, som icke är fast anställd. Den omständigheten, huruvida lärare eller lärarinna är fast anställd eller icke, har ingen som helst betydelse i fråga om statsbidragets utgående.

Låtom oss se, hvad som står i de af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutade författningarne i detta ämne. Det heter der, att statsbidrag utgår »till aflönande af hvarje ordinarie lärare vid folkskola, som i årlig lön åtnjuter utom husrum och vedbrand eller ersättning derför minst 700 kr. samt *hvarje annan examinerad, vid folkskola antagen* lärare, som i årlig lön åtnjuter förutom nämnda förmåner eller ersättning derför minst 600 kr.» etc. »*Hvarje annan examinerad, vid folkskola antagen lärare*» — hvilka äro de, som afses med detta uttryck? Jo, naturligtvis hvar och en, som tjenstgör såsom extra ordinarie, såsom vikarie eller såsom i öfrigt tillfälligt anställd.

På samma sätt förhåller det sig i fråga om småskolelärarne. Det heter i fråga om dessa, att statsbidrag utgår för hvarje lärare, som »*blifvit behörigen antagen*», och det finnes icke något som helst stadgande om fast anställning såsom vilkor för statsbidragets utgående, utan anställningen kan vara huru lös eller tillfällig som helst.

En utredning, *om* statsbidrag skall utgå till lärare eller lärarinnor, som icke äro fast anställda, är under sådana förhållanden öfverflödig, ty den saken är klar, att äfven i sådant fall statsbidrag skall utgå.

Vidare vill utskottet, att en utredning skall verkställas, *under hvilka vilkor* lönetillskott af allmänna medel må befinnas böra utgå till folk- och småskolor för undervisning, som der bedrifves af lärare eller lärarinnor utan fast anställning. Äfven dessa vilkor äro i författningarne tydligt och klart bestämda, och hvarken motionären eller utskottet synes vilja föreslå någon ändring i dessa vilkor, utan blott föreslagit en utredning beträffande desamma. Vilkoren äro för öfrigt desamma för statsbidrag åt tillfälligt anställd som åt fast anställd lärare.

I främsta rummet stadgas beträffande folkskolan, att läraren skall vara examinerad. Dock finnes här ett mycket vigtigt undantag, och det är kanske ett förbiseende häraf, som föranledt såväl motionen som utskottets betänkande, efter hvad jag tyckt mig förstå. Stats-

Om ändring i bestämmelserna ang. statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor. (Forts.)

bidrag medgifves nemligen för en del af året äfven för vikarie, som icke aflagt afgångsexamen vid folkskolelärareseminarium, »så vida folkskoleinspektören vitsordar, att examinerad vikarie ej kunnat erhållas, att vikarien funnits duglig och att full aflöning såsom för examinerad folkskollärare till vikarien utgått.»

Vidare fordras såsom vilkor för statsbidrag en viss minimilön. Och jag föreställer mig, att hvarken motionären eller Riksdagen vill ifrågasätta någon ändring häri. Slutligen fordras, att undervisningen skall hafva pågått under minst åtta månader af året.

Då sålunda äfven i fråga om vilkoren finnas tydliga och klara bestämmelser, synes det mig, som om Riksdagen icke kunde komma och begära någon utredning härom.

Om Riksdagen det oaktadt skulle aflåta en skrifvelse med sådan begäran, föreställer jag mig, att Kongl. Maj:t komme att stå undrande och spörjande om hvad meningen kunde vara.

Då jag först läste utskottets utlåtande, tänkte jag: här föreligger något skrif- eller tryckfel; det kan ej vara meningen hvad utskottet säger, utan det måste afse något annat. Om man går till motionen, skall man väl få någon upplysning om hvad meningen är. Och jag gick till motionen, men jag blef besviken. Ty motionen var lika dunkel och oklar som utskottets utlåtande. Medan utskottet väsentligen rigtar uppmärksamheten vid frågan om »fast anställd» lärare eller lärarinna och endast i förbigående talar om tiden, under hvilken undervisningen skall hafva pågått, så är det i motionärens framställning alldeles motsatsen. Han fäster sig hufvudsakligen vid frågan om tiden och talar endast i förbigående om tillfälligtvis antagna lärare och lärarinnor. Hans kläm lyder, att Riksdagen måtte »besluta, att statsbidrag måtte lemnas till hvarje folk-, mellan- och småskola för hela den tid undervisning der meddelats af ordentligt pröfvade lärare, äfven om de blifvit blott tillfälligtvis antagna af skolråd.» Alltså, han vill ha statsbidrag för hela den tid undervisning meddelats.

När jag läste denna motionärens hemställan, funderade jag öfver hvad han möjligen kunde mena. Min första tanke var: han menar, att om undervisningen pågått mer än åtta månader, skall statsbidrag utgå också för öfvertiden. Det är nemligen så, att man icke får statsbidrag för mer än 8 månader; om läsningen fortgår utöfver denna tid, få församlingarna sjelfva betala detta.

Men går jag så till motionärens motivering, synes det mig, som om det icke varit hans mening, att statsbidrag skulle erhållas för den del af lästiden, som öfverskjuter 8 månader; tvärtom talas der om, att statsbidrag borde utgå, i fall undervisningen fortgått under *kortare* tid än 8 månader. Han tar ett exempel och säger, att om »en ordinarie lärare skött skolan i 4 månader och tillfälligt antagna lärare bedrifvit undervisningen i samma skola 3 månader, bekommes för de senare intet statsbidrag.» Ja, det är rigtigt, men det är icke derför, att det är tillfälligt antagna lärare, utan derför

att icke det vilkoret blifvit uppfyldt, att undervisningen skall pågå 8 månader om året. Men den saken är mycket lätt för skolråden att hjelpa, ty om det kan styrkas, att man icke för hela denna tid af 8 månader kunnat skaffa lärare, utan att undervisningen någon del af läsåret måst inställas på grund af att lärare icke kunnat erhållas, och vederbörande skolråd går till Kongl. Maj:t och anhåller att detta oaktadt få statsbidrag, så beviljas sådant *alltid* för den del af året, då undervisningen pågått — det finnes icke ett enda exempel på, att Kongl. Maj:t sagt nej under sådana förhållanden. Om man således antar, att undervisningen pågått under 7 månader, erhålles $^7/_8$ af statsbidraget för det året. Att inrycka någonting härom i författningarna synes mig vara öfverflödigt. De fall, der dylikt inträffar, äro icke flera än att saken kan lösas på det sätt, att skolråden gå till Kongl. Maj:t. Man har under sådana förhållanden derjemte större trygghet och visshet för, att det icke sker missbruk af rätten att erhålla lönetillskott, utan att vederbörande tvärtom göra hvad de kunna för att uppehålla undervisningen. Någon förlust af statsbidraget kommer emellertid här icke i fråga. Jag är dock icke viss om, att det nu påpekade verkligen är motionärens mening, ty det finnes också en annan sak, som han möjligen kunnat åsyfta i sin motion, enligt hvad synes framgå af en annan del af hans motivering. Han säger der, att fall kunna inträffa, då undervisningen varder inställd, på grund af att man icke kunnat få lärare, och att man då söker upp någon tillfälligtvis ledig lärare. Möjligen menar motionären dermed en sådan lärare, som tjenstgör i en annan skola i församlingen, men hvilken har ferier och derunder kan vara villig uppehålla undervisningen på annat håll. Menar han då, att för dessa lärare, som äro anstälda vid en skola och der hafva statsbidrag, skulle utgå statsbidrag äfven för deras tjenstgöring i en annan skola, då borde han tydligt hafva utsagt detta och på samma sätt också utskottet. Jag tror emellertid icke, att Riksdagen vill vara med om, att det skall kunna utgå för en och samma lärare mera än *ett* statsbidrag, ty det vore en ganska farlig princip.

Om ändring i bestämmelserna ang. statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor.

(Forts.)

Jag anser mig således nu hafva visat, att hvad som i skrifvelsen begäres att få utredt icke alls behöfver någon utredning, utan att det är fullt klart och tydligt förut, och då motionärens framställning i öfrigt icke synes böra påkalla någon som helst åtgärd ifrån Riksdagens sida, tillåter jag mig, herr talman, att yrka afslag å såväl utskottets hemställan som motionen.

Herr Redelius: Trots hvad den siste talaren anförde, tror jag, att det är skäl att antaga utskottets förslag. Ty, såsom talaren i fråga också anmärkte, finnes det fall, då skolråden icke få statsbidrag till lärarnes aflönande utan att särskildt begära detta hos Kongl. Maj:t. Såväl folkskoleinspektörerna som Konungens befallningshafvande kunna nemligen i vissa fall säga nej på skolrådens reqvisitioner, och ha de fått nej, måste de å nyo ingå med skrifvelse i

Om ändring i bestämmelserna ang. statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor. (Forts.)

första hand till inspektörerna samt deri relatera förhållandena ytterligare. »Vi ha visserligen fått afslag på de och de skälen», anföra de, »men det har å andra sidan visat sig att det icke stått till att få vederbörligen examinerade lärare att undervisa hela den föreskrifna tiden» — det fattas en månad eller kanske två —; och då kunna de med skäl fråga: »skola vi få eller icke få något statsbidrag?» Den föregående talaren har icke velat bestrida billigheten af att skolråden under dylika förhållanden borde få statsbidrag, men, säger han, det är så få fall, då dylika omständigheter kunna föreligga, att de godt kunna gå till Kongl. Maj:t. Saken gäller således, om man skall kunna få en dylik fråga afgjord blott genom folkskoleinspektörernas kontroll och Konungens befallningshafvandes beslut, eller om det derjemte skall erfordras att gå till kungs i hvarje särskildt fall. Utskottet, till hvars beslut jag bidragit, har ansett, att det skulle vara till fyllest med inspektörernas och Konungens befallningshafvandes pröfning; om de funne skäl att bevilja bidrag, vore detta nog, och denna mening delar också jag, hvarför jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hammarlund: Såsom framgick af det nyss hållna anförandet, menade utskottets ordförande, att man borde få till stånd en skrifvelse till Kongl. Maj:t, derför att det kan inträffa, att uti en församling undervisningen på grund af lärarebrist icke kan pågå 8 månader af året, utan t. ex. blott 6 eller 7 månader. Man ville i dylikt fall ha rätt att bekomma statsbidrag, utan att derför behöfva gå till Kongl. Maj:t och begära särskildt medgifvande, utan skulle folkskoleinspektören och länsstyrelsen kunna afgöra saken. Jag hemställer dock, om den saken vinnes med den skrifvelse, som nu är ifrågasatt. Man vill vinna det, att man skall få statsbidrag för kortare tid än 8 månader, och för att vinna detta skall man skrifva till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t måtte »utreda, om och under hvilka vilkor lönetillskott af allmänna medel skulle kunna beviljas skoldistriktet till aflönande af lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola *utan hinder deraf, att undervisningen vid skolan icke* under hela den för lönetillskotts åtnjutande föreskrifna tiden *uppehållits af derstädes fast anställd lärare eller lärarinna.*»

Det är enligt mitt förmenande icke någon mening uti allt detta. Emedan man vill åstadkomma ändring i fråga om tiden, så skrifver man till Kongl. Maj:t och anhåller, att statsbidrag måtte beviljas, äfven om undervisningen uppehållits af sådan lärare eller lärarinna, som icke är vid skolan fast anställd.

Jag har emellertid redan visat, att statsbidrag nu utgår till sådana, som icke äro fast anställda, och derom behöfves således icke någon som helst utredning. Hade det varit utskottets mening, att skrifvelsen skulle afse den af utskottets ärade ordförande nyss omnämnda frågan, så borde utskottsbetänkandets kläm haft en helt annan lydelse.

Om ändring i bestämmelserna ang. statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor.

(Forts.)

För öfrigt vidhåller jag hvad jag nyss yttrade derom, att de fall, då undervisningen på grund af lärarebrist icke kan pågå 8 månader, äro så få, att derför icke behöfves någon bestämmelse i författningen, utan har *staten* större garanti så, som det nu är ordnadt.

Jag har här i min hand en redogörelse för de mål af detta slag, som under förlidet år och den gångna delen af detta år varit före hos Kongl. Maj:t. De äro sammanlagdt 7 under förra året och 1 under detta år samt afse följande församlingar, nemligen Sorsele i Vesterbottens län, Elfsby i Norrbottens län, Stora Skedvi i Kopparbergs län, Svartnäs i samma län, Borgvattnet i Jemtlands län, Lycksele i Vesterbottens län, Råneå i Norrbottens län samt Hedesunda i Gefleborgs län. Till alla dessa församlingar har statsbidrag beviljats, oaktadt undervisningen ej pågått 8 månader.

Då för öfrigt utskottet icke alls begär en utredning om denna sak, utan om en helt annan, som redan är fullt tydlig och klar, har jag alla skäl att vidhålla mitt yrkande.

Herr Redelius: Det är verkligen äfven en annan sak, som är ifrågasatt, nemligen att statsbidrag skulle utgå äfven i sådant fall, att examinerad lärare eller lärarinna icke finnes att tillgå eller att icke ens någon pröfvad lärare eller lärarinna kan erhållas för undervisningens uppehållande vid en folkskola. Utskottet har emellertid icke velat tillstyrka något sådant på af enskild motionär afgifvet förslag, utan har ansett, att det borde bero på Kongl. Maj:ts pröfning, huruvida statsbidrag skulle utgå äfven i sådant fall, att läraren icke är så qvalificerad, som uti allmän författning är föreskrifvet.

Herr Hammarlund: Men den frågan, huruvida statsbidrag få utgå för en lärare, som icke är så qvalificerad, som uti allmän författning är föreskrifvet, den skall icke underställas Kongl. Maj:ts pröfning, utan afgöras redan nu af vederbörande folkskoleinspektör och länsstyrelse. I kongl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående statsbidrag för aflönande af lärare vid folkskola och småskola stadgas nemligen i § 3, att för utbekommande af statsbidrag hinder icke må möta deraf, »att folkskolelärarretjenst vid inträffad ledighet eller förfall för ordinarie lärare måst under någon del af året uppehållas af vikarie, som icke aflagt afgångsexamen vid folkskolelärareseminarium, såvida folkskoleinspektören vitsordar, att examinerad vikarie ej kunnat erhållas, att vikarien befunnits duglig och att full aflöning såsom för examinerad folkskolelärare till vikarien utgått.»

Detta är ju ett tydligt stadgande, och vid sådant förhållande kan jag ej inse, hvarför Riksdagen skall aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

För öfrigt gäller utskottets skrifvelseförslag icke alls den frågan, om statsbidrag skall kunna utgå till oexaminerad lärare, utan skrifvelseförslaget gäller lärare, som icke är »fast anställd», och för

Om ändring i bestämmelserna ang. statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor.

(Forts.)

sådan finnes, såsom jag tillåtit mig påpeka, inga som helst inskränkningar beträffande statsbidrag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: I likhet med den siste ärade talaren anhåller jag att få yrka afslag å den nu föredragna punkten. Det synes mig nemligen vara oklart hvad utskottet egentligen menar.

Utskottets ärade ordförande yttrade, att för den händelse lärare icke skulle kunna anskaffas under 8 månader, utan det blefve en brist under t. ex. en månad, så skulle statsbidraget ändå kunna utgå. Derom innehåller utskottsbetänkandets kläm ingenting, och då det för öfrigt synes vara oklart hvad utskottet i sjelfva verket menat, så anhåller jag att få instämma uti det af talaren på stockholmsbänken framstälda yrkandet om afslag å utskottets hemställan.

Herr Holmgren instämde häruti.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag såväl derå som å den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den senare meningen. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som i fråga om sammansatta stats- och lagutskottets förevarande utlåtande n:o 7 afslår såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen utföll med 112 ja mot 77 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 8.

Sammansatta stats- och lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars

1886 i syfte att lapp må erhålla ersättning för renar, som dödats af jernvägståg, blef af kammaren godkändt.

§ 9.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 83, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till bekostande af en undersökning rörande de sinnessjuke i riket, blef den i detta memorial föreslagna voteringsproposition af kammaren godkänd.

§ 10.

Ang. införande i bevillningsförordningen af bestämmelser rörande sjelfdeklaration.

Å föredragningslistan fans härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande n:o 34, i anledning af väckta motioner om införande i bevillningsförordningen af bestämmelser rörande sjelfdeklaration.

Sedan *punkten 1* blifvit uppläst, anförde:

Herr David Bergström i Stockholm: Herr talman, mina herrar! Med den anläggning, som utskottet från början gifvit sitt betänkande, hade man haft skäl att vänta, att detta betänkande skulle slutat med en hemställan till kamrarne att redan vid denna riksdag införa bestämmelser uti bevillningsförordningen om s. k. obligatorisk sjelfdeklaration.

Ser man så på slutbetraktelserna i utskottets betänkande, så finner man också der, att bevillningsutskottet nu likasom för fyra år sedan framhåller, att införandet af obligatorisk sjelfdeklaration skulle vara önskvärdt ej mindre för en rättvis tillämpning af nu gällande bevillningsförordning än äfven såsom grundval för en vidare utveckling af bevillningslagstiftningen. Nu är ju ställningen den, att, medan Första Kammaren för fyra år sedan principielt uttalade sig emot obligatorisk sjelfdeklaration, man nu anser, att man öfver hela linien skall vara benägen att i bevillningsförordningen införa dylika bestämmelser, och vid sådant förhållande borde väl tidpunkten vara ganska gynsam för ett praktiskt reformarbete på detta område. Hade det då icke varit skäl, att bevillningsutskottet, med föranledande af min motion, på grundvalen af det utaf Kongl. Maj:t år 1897 framlagda förslag till bestämmelser i sådant syfte och det förarbete, som dels bevillningsutskottet och dels Andra Kammaren då nedlade i frågan, hade det icke varit skäl, att bevillningsutskottet på grundvalen af allt detta inkommit till Riksdagen med ett förslag i ämnet? Första Kammaren hade då varit i tillfälle att från sin principdiskussion för fyra år sedan öfvergå till en detaljbehandling af frågan, och det hade då varit möjligt att redan i år komma till ett praktiskt resultat. Äfven om kamrarne icke kunnat ena sig om ett och samma beslut i frågan, vågar jag dock påstå, att den de-

Ang. införande i bevillningsförordningen af bestämmelser rörande sjelfdeklaration. (Forts.)

batt, som då kommit att försiggå i kamrarne, och det arbete, som då blifvit åstadkommet af årets bevillningsutskott, varit en vida värdefullare vägledning för finansministern i hans fortsatta arbete än de allmänna uttalanden, som återfinnas på utskottsbetänkandets två sista sidor.

Nu säger utskottet, att det anser sig icke böra i sakens nuvarande skick göra något bestämdt uttalande angående det lämpligaste sättet för genomförande af denna sunda princip. Då utskottet påpekar, att denna fråga på det närmaste sammanhänger med bevillningslagstiftningen i öfrigt, så vill jag fråga, om under dessa fyra år några sådana förändringar genomförts i bevillningsförordningen eller några andra förhållanden inträdt, som kunnat försätta frågan i ett annat skick än förut, och då utskottet slutligen hänvisar till åtskilliga andra förslag till ändringar i nämnda lagstiftning, som föreligga vid innevarande års riksdag, så vill jag framhålla, att med hänsyn till dessa förslag det icke kan vara annat än en fördel, att den obligatoriska sjelfdeklarationen så snart som möjligt införes i vår lagstiftning.

Emellertid får man väl, såsom landet nu har legat inom bevillningsutskottet, i år nöja sig med ett uttalande i princip och tillika endast önska, att samma enighet, som i detta hänseende har visat sig inom bevillningsutskottet, måtte framträda i båda kamrarne. I sådant fall lärer väl ett Riksdagens beslut i ämnet komma att för herr finansministern innebära en uppfordran att oförtöfvadt taga uti med denna fråga, så att han till nästa Riksdag kan framlägga ett förslag till frågans lösning. Och under förutsättning, att det varit bevillningsutskottets mening, att ett förslag i ämnet skall inkomma till nästa Riksdag, skall jag tillåta mig att yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Hammarlund, Wavrinsky, Branting, Nyström,* friherre *De Geer, Zetterstrand, Henricson, Bromée* i Billsta, *Pettersson* i Södertelje, *Biesèrt, Sjövall, Broström, Spangenberg, Olofsson* i Åvik, *Cervin, Olsson* i Rögle, *Söderberg, Dahlstedt, Andersson* i Bråborg och *Johansson* i Stensjö.

Herr Persson i Rinkaby: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag tror, att flertalet inom bevillningsutskottet skulle varit benägna att instämma i den af herr Bergström väckta motionen, om icke ett annat förhållande hade inträffat vid denna riksdag, hvilket lagt hinder i vägen för ett antagande af motionen, sådan som den föreligger. Såsom vi veta, har det nemligen till ett annat utskott gått ett förslag, fastän ej fullt detaljeradt, i hvilket föreslås, att sjelfdeklaration skulle införas såsom ett supplement till den nuvarande bevillningsförordningen. Under sådana förhållanden har det icke varit lämpligt för bevillningsutskottet att nu föreslå en lagändring, då man samtidigt väntar, att ett förslag skulle inkomma

från ett annat utskott. Bevillningsutskottet har derför ansett lämpligt att sammanföra dessa båda motioner och öfverlemna åt regeringen att komma f am med förslag till nästa Riksdag.

Ang. införande i evillningsförordningen af bestämmelser rörande sjelfdeklaration. (Forts.)

Det är på de ı grunder, bevillningsutskottet icke kunnat bifalla den nu ifrågavaran motionen, och jag skall derför be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lundström instämde häruti.

Herr David Bergström i Stockholm: Herr talman! Jag tror, att den ärade representanten för bevillningsutskottet liksom också bevillningsutskottet i sin helhet har misstagit sig om innehållet af den motion, som blifvit hänvisad till särskilda utskottet n:o 1. I denna motion göres visserligen yrkande om ett supplement till bevillningsförordningen. Men i detta supplement skulle ingalunda bestämmelser om sjelfdeklaration införas, utan motionären har i sin motion endast samtidigt antydt önskvärdheten af, att *i bevillningsförordningen* måtte intagas bestämmelser om obligatorisk sjelfdeklaration. Detta är emellertid endast en antydan af honom i förbigående och icke något, som på något sätt göres beroende af hans yrkande på ett supplement till bevillningsförordningen i öfrigt.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Hvad utskottet hemstält bifölls.

Punkten 2.

Bifölls jemväl.

§ 11.

Härefter föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända:

bevillningsutskottets betänkande n:o 35, i anledning af väckt motion angående Stockholms stads brandförsäkringskontors påförande af bevillning för inkomst;

bankoutskottets memorial n:o 10, angående beviljande af anslag för ombyggnad af det för riksbankens räkning inköpta s. k. Donnerska huset i Visby; och

särskilda utskottets n:o 2 memorial, n:o 10, angående ersättning åt utskottets kanslipersonal och vaktbetjening.

§ 12.

Om tydligare bestämmelser ang. folkskolelärares bostadsmåner.

Efter föredragning slutligen af Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 28, i anledning af väckt motion om

Om tydligare bestämmelser ang. folkskolelärares bostadsförmåner. (Forts.)

skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om tydligare bestämmelser angående folkskolelärares bostadsförmåner, lemnades ordet på begäran till

Herr Sandquist: Herr talman! Då jag inom utskottet icke har reserverat mig mot det föreliggande utlåtandet, är det klart, att jag nu icke vill framställa något yrkande på bifall till min motion. Emellertid anser jag mig vid detta tillfälle böra fästa mig något vid den motivering, som utskottet förebragt för sitt afslagsyrkande.

Utskottet sammanfattar hufvudinnehållet af min motion i följande ord: »Såsom synes af ofvanstående framställning, utgår motionären från det i stadgandena angående aflöning åt lärare vid folkskolor använda uttrycket »tjenlig bostad» och menar, att detta uttryck, med hänsyn till den olika tolkning man gifvit åt detsamma, medfört, att lärarebostadsfrågan blifvit en smakfråga, som lemnat fritt rum för godtycket och »sålunda vållat och ännu vållar mycket obehag mellan lärare och församlingar».

Å sid. 3 erkänner utskottet, att »motionären till fullo ådagalagt, att missförhållanden», i fråga om lärarnes bostadsförmåner, »äro rådande». Med stöd af såväl normalritningar och till dem hörande beskrifning som ock Kongl. Maj:ts i ämnet gifna prejudikat ådagalägger dock utskottet, att den af mig äskade preciseringen af närmare bestämmelse rörande »tjenlig bostad» åt lärare och lärarinnor, bestående af »minst två tidsenliga, intill hvarandra liggande rum med kök och egen förstuga», redan finnes, i följd hvaraf äfven de *missförhållanden,* som utskottet har erkänt ega rum, kunna undanrödjas utan några ytterligare åtgärder från vare sig regeringens eller Riksdagens sida. Lärare, som lider men af för handen varande missförhållanden i fråga om bostadsförmåner, har sålunda blott att söka ändring, och om han det gör, vinner han »nödig rättelse» och erhåller då sådan bostad, som normalritningarna och de af Kongl. Maj:t gifna prejudikaten gifva vid handen, »minst 2 rum och kök på samma botten». Tillvaron af Kongl. Maj:ts prejudikat var mig ingalunda obekant, då jag väckte min motion, men jag tänkte då, såsom jag tänker nu, att det vore *bättre,* om den af mig äskade preciserade bestämmelsen förefunnes i *folkskolestadgan,* än att man skall behöfva *söka* efter densamma i *normalritningar* och af Kongl. Maj:t gifna prejudikat, och med anledning deraf framkom jag med min motion.

Beträffande senare delen af min motion yttrar utskottet i anledning af de utaf mig uttalade *farhågorna* för alltför långt gående anspråk i fråga om hvad som bör anses höra till »tjenlig bostad» följande: »Icke heller synes någon åtgärd från regering och Riksdag böra kräfvas för att förebygga »öfverdrifna anspråk» från lärare, gående ut derpå, att, såsom motionären förmenar, med tillämpning af bestämmelsen »tjenlig bostad» skulle kunna fordras »fribelägen eller från skolhuset afskild lärarebostad om tre à fyra rum och kök,

uppförd för en kostnad af cirka 5,000 kronor och derutöfver»; ty, såvidt utskottet har sig bekant, har icke en sådan långt gående förmån i fråga om bostad blifvit af vederbörande myndigheter gent emot en församlings bestridande någon lärare tillerkänd, och skäl finnas icke heller till den förmodan, att något sådant hädanefter skall inträffa.»

Om tydligare bestämmelser ang. folkskolelärares bostadsförmåner. (Forts.)

Då jag har all anledning att tro, att utskottet haft *goda* skäl för detta sitt uttalande, ber jag att få *taga fasta* på detsamma, och då jag vidare har mig bekant, att en omarbetning af de nu gällande normalritningarna är att motse inom den närmaste framtiden, vill jag begagna mig af tillfället att få uttala den förhoppningen, att vederbörande vid utfärdande af *nya* normalritningar måtte fästa *behörigt* afseende vid den af utskottet uttalade »förmodan», att något mera vidtgående anspråk på större bostadsförmåner, än hvad Kongl. Maj:t hittills i sina prejudikat medgifvit, »icke heller» skall för framtiden vinna erkännande.

Herr talman! Jag har, som redan är nämndt, intet yrkande att göra.

Herr Sundblad: Herr talman, mina herrar! Då jag inom utskottet bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit i förevarande ärende, ber jag, särskildt med anledning af den siste talarens anförande, att få yttra några ord.

Såsom synes af det föreliggande betänkandet, har utskottet der påpekat, hurusom i gällande normalritningar till folkskolebyggnader jemte dertill hörande beskrifningar tydliga och klara bestämmelser finnas intagna beträffande lärares bostadsförmåner. I dessa angifves nemligen ej blott huru många rummen skola vara, utan äfven huru stora de böra vara. Utskottet har också här anfört, hvad som i dessa normalritningar finnes angifvet under rubriken »Lärarens bostad». Det heter der:

»Till undvikande af ömsesidiga obehag böra skolsal och lärarebostad i möjligaste måtto skiljas åt. — — — Lärarens boningsrum böra för att vara sunda icke göras lägre än 9 à 9,5 fot, men å andra sidan, på det deras uppvärmning om vintern ej må försvåras, icke högre än 10 à 11 fot. Rummen böra ligga tillsammans och stå i förbindelse med hvarandra. Ett af dem, med utgång till skolans afklädningsrum, bör hafva 250 à 350 qvadratfots golfyta, det eller de andra, med utgång till köket eller köksförstugan, kunna vara en tredjedel eller fjerdedel mindre. — — — Ett vindsrum bör vid hvarje fast skola samt vid flyttande skolor å den station, der läraren har sin egentliga bostad, finnas för att tjena till studerkammare åt läraren. Detta rum bör vara minst 8 $^1/_2$ fot högt.»

Genom dessa bestämmelser, som enligt mitt förmenande i fråga om tydlighet och klarhet icke lemna något öfrigt att önska, har Kongl. Maj:t gifvit, såsom utskottet också säger, en närmare precisering åt uttrycket »tjenlig», en precisering, som synes mig stå i full

Om tydligare bestämmelser ang. folkskolelärares bostadsförmåner. (Forts.)

öfverensstämmelse med den utaf motionären uttalade åsigt, att till tjenlig bostad höra »minst två tidsenliga, intill hvarandra liggande rum, med kök och egen förstuga». Jag hemställer nu till motionären, om, med fästadt afseende härvid, det skulle vara af behofvet påkalladt, att en lagstiftning från regeringens och Riksdagens sida komme till stånd i detta fall.

Motionären påpekar åtskilliga missförhållanden, som med afseende å folkskolelärarnes bostadsförmåner ännu förefinnas å åtskilliga ställen, i det, såsom han säger, på många håll rummen äro både trånga och obeqväma. Och i syfte att aflägsna dessa missförhållanden äskar han en lagstiftning i ämnet af den art, som jag här angifvit. Men månne en sådan lagstiftning skulle kunna afhjelpa dessa missförhållanden? Jag tror, att med nuvarande bestämmelser dylika missförhållanden lätt kunna undanrödjas, om och när vederbörande lärare derom göra framställning, hvilket ock de utaf Kongl. Maj:t i detta fall gifna prejudikaten alltför tydligt ådagalägga. Likaså är jag utaf den meningen, att en lagstiftning, sådan som motionären förordat, skulle eller borde icke kunna lemna rum för framgång åt de öfverdrifna anspråk, om hvilka motionären talar, då han säger t. ex., att en lärare skulle med tillämpning af bestämmelserna om »tjenlig bostad» kunna framtvinga en »fribelägen eller ifrån skolhuset afskild lärarebostad om tre à fyra rum och kök, uppförd för en kostnad af cirka 5,000 kronor och derutöfver.» Att en så långt gående förmån för en lärare någonsin blifvit af vederbörande myndigheter beviljad, har jag mig icke bekant, och allra minst, att det skett emot vederbörande skoldistrikts bestridande.

Jag tror således, att herr Sandquist fått sin motion besvarad och besvarad på ett sätt, som han borde sjelf åtnöjas med.

Med hänvisning till hvad jag nu i korthet anfört och med åberopande i öfrigt af hvad utskottet i förevarande betänkande angifvit, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 1 och 8 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884:

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 29, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.

Maj:t med begäran om utredning i fråga om inlösen och afskrifning af de frälseräntor, hvilkas inlösen ej åligger statsverket; och

n:o 30, öfver tvenne motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anledning af vissa förhållanden vid samhällena Malmberget och Luossavaara; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 31, med anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i syfte att genom förbättrade kommunikationsanordningar m. m. främja den svenska smörexporten till England.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Th. af Callerholm* under tre dagar från och med den 9 innevarande månad.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 12,25 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Fredagen den 10 maj.

Kl. 1/2 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande maj.

§ 2.

Ordet lemnades på begäran till chefen för finansdepartementet herr statsrådet grefve H. Wachtmeister: *Svar å interpellation.*

Med kammarens tillstånd har herr David Bergström till mig framstält följande spörsmål:

Har granskningen af det år 1889 färdigblifna betänkandet angående kontroll å ångpannor så fortskridit, eller ärnar chefen för finansdepartementet vidtaga åtgärder för att granskningsarbetet i fortsättningen må så bedrifvas, att en kongl. proposition i ämnet kan väntas föreligga till pröfning vid 1902 års riksdag?

Svar å interpellation. (Forts.)

Såsom interpellanten erinrat, remitterades det ifrågavarande betänkandet jemte deröfver afgifna yttranden den 16 augusti 1894 till kommerskollegium, för att detta, efter vederbörandes hörande, skulle afgifva underdånigt utlåtande. Talrika yttranden inkommo till kollegium, det sista sommaren 1895.

Under den tid, som derefter förflutit, har kommerskollegium haft att afgifva utlåtanden rörande ganska många och omfattande författningsförslag. Till fördröjandet af det ifrågavarande ärendets behandling har derjemte bidragit den omständigheten, att i slutet af 1897 ombyte af chef å den byrå i kollegium, dit ärendet hör, egt rum.

Emellertid torde kunna så ordnas, att under innevarande års sommar ledighet från öfriga göromål beredes vederbörande föredragande, så att han må kunna uteslutande egna sig åt frågan om författning angående kontroll å ångpannor. Utsigt torde derför förefinnas, att utlåtande i ärendet kan af kommerskollegium afgifvas under loppet af innevarande år. När sedermera ärendet kan vara färdigt att föredragas för Kongl. Maj:t, vågar jag nu icke närmare angifva, än att dermed icke skall dröja längre, än oundgängligen nödigt är.

Det kan i detta sammanhang förtjena erinras, att under de sista åren här i landet bildats två, särskilda delar af riket omfattande föreningar, som hafva till syfte att genom egna kontrollanter öfvervaka de ångpannor, som tillhöra medlemmarne i föreningarna. Den ena, som kallas »Södra Sveriges ångpanneförening», bildades 1895, och den andra, som benämnes »Mellersta och norra Sveriges ångpanneförening», 1898. De hos den förra föreningen inregistrerade ångpannor utgjorde 1900 ett antal af 764; hos den senare föreningen utgör antalet för närvarande 745. Dessa föreningar hafva numera beslutit vissa ändringar i sina stadgar, enligt hvilka i fråga om tillverkning, utrustning och skötsel af ångpannor skola tillämpas vissa föreskrifter, som fastställts af samtliga yrkesinspektörer i riket vid sammanträde i kommerskollegium och derefter genom cirkulär tillstälts samtliga ångpanneegare. Genom uppkomsten af dessa föreningar har risken för ångpanneexplosioner minskats, men naturligtvis har icke behofvet af en författning om kontroll å ångpannor derigenom upphäfts.

Herr David Bergström i Stockholm: Herr talman! På samma gång jag uttalar min pligtskyldiga och gerna afgifna tacksägelse till herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet för det nu lemnade svaret på interpellationen, ber jag att med anledning af det han i slutet af sitt anförande berörde, nemligen ångpanneföreningarnas verksamhet, få framhålla, att yrkesinspektörerna i sina berättelser vid flera tillfällen erkänt vigten och värdet af denna verksamhet, men tillika betonat, att det visst icke är nog med hvad dessa föreningar kunna åstadkomma, för så vidt man vill tillför-

säkra sig en betryggande kontroll öfver ångpannorna i vårt land. Jag skall i det hänseendet särskildt tillåta mig att erinra om ett yttrande af en yrkesinspektör, afgifvet, sedan den ena de ångpanneföreningar, om hvilka herr statsrådet talade, en tid varit i verksamhet. Han säger: »Att emellertid nödvändigheten af en periodiskt återkommande besigtning af ångpannorna, hvarom alla fackmän äro ense, äfven insetts af många mera framsynta ångpanneegare, bevisar tillkomsten och utvecklingen af »Södra Sveriges ångpanneförening», uti hvilken förening dock beklagligtvis endast de jemförelsevis bäst skötta ångpannorna inregistreras. Det stora flertalet ångpannor och bland dessa de, som skötas utan sakkännedom, blifva således fortfarande i saknad af den ordnade inspektion, hvarförutan säkerhet i ångpannedriften icke kan vinnas.»

Svar å interpellation. (Forts.)

Tillvaron af dessa ångpanneföreningar bör sålunda vara en maning att snarast möjligt åstadkomma en lagstiftning på detta område; och för det löfte, herr statsrådet i detta hänseende gifvit, ber jag att ännu en gång få tacka.

§ 3.

Herr A. Hedin i Stockholm, som anmält sig för motions afgifvande, yttrade: Jag nämnde här om dagen, att jag hade för afsigt att väcka motion angående ändring i grundlagens bestämmelser om de s. k. kommandomålen: och jag har härmed äran öfverlemna en motion angående ändring af §§ 15 och 38 regeringsformen, med syfte, att, om konstitutionsutskottet icke skulle anse sig under den korta tid af riksdagen, som återstår, kunna medhinna att sjelf utarbeta ett förslag, konstitutionsutskottet måtte framlägga förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t i den rigtning jag har antydt, så att ett förslag till grundlagsändring kunde blifva hvilande vid nästa riksdag och antagas vid första riksdagen i nästkommande period. Jag antager, att utskottet skall dela min tanke derom, att det är synnerligen vigtigt, att en sådan grundlagsändring kommer till stånd, så fort sig göra låter.

Härefter aflemnade herr Hedin en motion, n:o 188, om ändring af 15 och 38 §§ regeringsformen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 9, Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden, n:is 29 och 30, samt Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 31.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *O. W. Redelius* under fjorton dagar från och med den 28 innevarande maj.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 7, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af § 41 riksdagsordningen; och

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 32 regeringsformen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,46 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Lördagen den 11 maj.

Kl. 1/2 1 e. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 4 innevarande maj förda protokoll.

§ 2.

Gemensamma omröstningar.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i bevillningsutskottets memorial n:o 29 samt statsutskottets memorial n:is 83 och 85 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt kamrarne beslutat att denna dag företaga omröstningar öfver berörda beslut, så anställdes nu dessa omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 29).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tulltaxerubriken Kautschuk eller Gummi elasticum, vulkaniserad eller icke, samt Gutta percha skall erhålla följande förändrade lydelse:

Gemensamma omröstningar. (Forts.)

Kautschuk eller *Gummi elasticum*, vulkaniserad eller icke, samt *Gutta percha:*		
oarbetad:	——	*fri.*
arbetad:		
ebonit (hårdgummi:)		
plattor, rör, tråd och stänger	——	*fria.*
andra arbeten, ej specificerade	1 kilogram	1: 20
andra slag:		
i skifvor utvalsad:		
af 5 mm. tjocklek eller deröfver, med eller utan väfinlägg	1 kilogram	1: 20
af mindre tjocklek än 5 mm., med eller utan väfinlägg	1 kilogram	0: 60

Anm. Af mindre tjocklek än 1 mm. med väfinlägg tuilbehandlas såsom väfnader, vattentäta.

maskinremmar, äfven i förening med annat material	1 kilogram	0: 60
tråd, rör, slangar, buffers och packningar, äfven i förening med annat material	1 kilogram	1: 20
andra arbeten, ej specificerade, härunder inbegripna skodon och i trähylsa infattad kautschuk	1 kilogram	1: 20

Anm. Intet afdrag i vigten medgifves för askar, kartor och pappersomslag.

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit afslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 45 Ja och 175 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första

Gemensamma omröstningar. (Forts.)

Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 84 Ja och 58 Nej,
hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 45 Ja och 175 Nej,
sammanräkningen visar ..... 129 Ja och 233 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 83).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att hvad utskottet i sitt utlåtande n:o 72 hemstält af Riksdagen afslås, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut, med bifall till Kongl. Maj:ts proposition, n:o 58, på extra stat för år 1902 beviljat ett anslag af 30,000 kronor, att redan under innevarande år, i mån af behof, användas för verkställande af den utaf Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1900 begärda undersökningen i syfte att utröna hela antalet af sinnessjuke i riket och, så tillförlitligt som möjligt, huru stor del af dem må anses vara i behof af vård å anstalt för sinnessjuke.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 54 Ja och 165 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 90 Ja och 51 Nej,
hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 54 Ja och 165 Nej,
sammanräkningen visar ..... 144 Ja och 216 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.

(Forts.)

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 85).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, *att*, i anledning af hvad Kongl. Maj:t under 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 och 9 hufvudtitlarne föreslagit i fråga om beviljandet af anslag till dyrtidstillägg, Riksdagen må, för beredande af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjenstemän och betjente inom de olika departementen jemte dertill hörande embetsverk, kårer och stater, under nedannämnda hufvudtitlar på extra stat för år 1902 anvisa särskilda förslagsanslag till följande belopp, nemligen:

under	andra	hufvudtiteln	kronor	80,000: —
»	tredje	»	»	3,500: —
»	fjerde	»	»	600,000: —
»	femte	»	»	170,000: —
»	sjette	»	»	1,200,000: —
»	sjunde	»	»	200,000: —
»	åttonde	»	»	450,000: —
»	nionde	»	»	85,000: —,

att utbetalas med iakttagande, att för beräknande af dyrtidstillägg skola gälla följande grunder:

1:o) Dyrtidstillägg utgår med tio procent å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 500 kronor.

2:o) Från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas
a) de tjenstemän och betjente, i hvilkas aflöning ingå bostads- eller boställsförmån in natura;
b) de tjenstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjenst för innevarande år uppgå till högre belopp än 7,000 kr.;
c) de tjenstemän och betjente, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete år 1900 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,000 kr.

3:o) Dyrtidstillägg må allenast tilläggas tjenstemän och betjente, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter af Riksdagen pröfvade grunder.

4:o) Dyrtidstillägg beräknas endast å aflöningsförmåner, hvilka utgå af statsmedel. Der aflöning bestrides dels af statsmedel, dels ock af andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del deraf, som utgår af statsmedel, dock att åt lärare vid universiteten och allmänna läroverken, i hvilkas aflöning ingå jemväl andra medel än statsmedel, dyrtidstillägg må beräknas å hela det belopp, hvartill aflöningen blifvit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå. Dyrtidstillägg må äfven beräknas å sådan inqvar-

Gemensamma omröstningar. (Forts.)

teringsersättning, som vid vissa arméns truppförband utgår af kommuners medel.

5:o) Dyrtidstillägg beräknas å följande slag af aflöningsförmåner:
lön;
tjenstgöringspenningar, deri inberäknadt häradsskrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjenstgöringspenningar;
kontant bostads- och inqvarteringsersättning;
arfvode;
beklädnadsersättning vid armén och flottan;
med lön likställdt lönetillägg; samt
dagaflöning vid armén och flottan.

6:o) Dyrtidstillägg till den, som af statens medel åtnjuter lön eller arfvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en af dessa, nemligen för den, som medför högsta aflöningen, eller, derest denna på mer än ett ställe är lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad, samt

7:o) Dyrtidstillägget anses tillhöra lönen.

samt att dyrtidstillägg i enlighet med förenämnda grunder jemväl må för innevarande år utgå till tjenstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit *att* icke bifalla hvad Kongl. Maj:t under 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 och 9 hufvudtitlarne föreslagit i fråga om beviljande af anslag till dyrtidstillägg *samt* att jemväl afslå Kongl. Maj:ts förslag om dyrtidstillägg åt tjenstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 109 Ja och 111 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 124 Ja och 15 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller ..... 109 Ja och 111 Nej,

sammanräkningen visar ..... 233 Ja och 126 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *A. Hedins* i Stockholm motion, n:o 188.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden n:is 7 och 8.

§ 5.

Föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända:

statsutskottets memorial n:o 84, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition i anledning af en underdånig ansökning om koncession å anläggning af jernväg från Kiruna station vid statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen till Svappavaara i Norrbottens län; och utlåtande n:o 86, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till statens jernvägar af ett jordområde af förra militiebostället $5^1/_8$ mantal Billesholms gård n:o 1 i Malmöhus län; samt

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 1 och 8 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884.

§ 6.

Efter föredragning vidare af Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 29, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om inlösen och afskrifning af de frälseräntor, hvilkas inlösen ej åligger statsverket, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält; och skulle detta beslut, jemlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen, delgifvas Första Kammaren.

§ 7.

Härefter föredrogs Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 30, öfver tvenne motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anledning af vissa förhållanden vid samhällena Malmberget och Luossavaara.

Dervid anförde:

Herr Lindhagen: Jag har icke någon särskild anledning att vara missnöjd med det nu föreliggande utskottsbetänkandet, då jag nemligen af detsamma finner, att utskottet gjort sitt bästa i frågan

och verkstält åtskillig utredning utöfver den, som i sjelfva motionen förefinnes; men jag vill dock yttra några ord om den begränsning af ämnet, som utskottet har gjort.

Motionärerna hafva begärt, att Kongl. Maj:t måtte egna omsorg åt, att dessa grufsamhällen utveckla sig i en god och med ändamålet för deras tillkomst öfverensstämmande rigtning, men utskottet har för sin del ifrågasatt, att Kongl. Maj:t endast skulle undersöka de missförhållanden, öfver hvilka klagomål förts särskildt från arbetarebefolkningens sida, och tillse, huruvida dessa kunde föranleda några åtgärder. Jag hade dock verkligen tänkt mig, att det med all sannolikhet fans en hel del andra förhållanden härvidlag, som tarfvade undersökning och uppmärksamhet.

Det är nemligen så, att städernas bostadsfråga är en fråga, som med tiden måste blifva allt mer och mer brännande. Vi se ju, hurusom särskildt i de stora städerna uppdrifvandet af tomtprisen är en af de förnämsta anledningarne till de höga bostadshyrorna och dåliga bostadsförhållandena i allmänhet; detta uppdrifvande af tomtprisen sker emellertid i rent spekulationssyfte, och den ena spekulanten efter den andra tjenar pengar på detsamma, och det är hyresgästerna, som få betala äfven detta.

Det har nu föresväfvat mig, att om våra förfäder kunnat tänka sig tillräckligt långt fram i tiden, skulle de ha ordnat saken på ett annat sätt, än de nu gjort, nemligen så, att dessa nya extra pålagor, som blifvit en följd af tomtspekulationen, aldrig någonsin fått komma till; det skulle hufvudsakligen endast vara kostnaden för sjelfva husens uppförande, som af hyresgästerna borde betalas.

Nu stå vi här inför det förhållandet, att uppe i Norrbotten skola uppstå nya stadssamhällen, icke blott dessa två nu ifrågavarande, utan framdeles antagligen äfven andra. Och dessa städer skola byggas på kronans mark. Kronan har således nu i sin hand att kunna göra det, som jag tänkt mig, att våra förfäder bort göra, om de — hvilket naturligtvis är orimligt att begära — hade varit nog förutseende. Min mening hade alltså varit, att Riksdagen skulle skrifva till Kongl. Maj:t, icke blott för att Kongl. Maj:t skall taga hänsyn till de missförhållanden, som arbetarne nu påpekat, utan äfven för att om möjligt kunna få en idealplan för dylika samhällens utveckling, ty en sådan plan kunna ju statsmagterna nu gifva, då det är kronans mark, på hvilken dessa samhällen skola uppstå. Men jag medgifver emellertid villigt, att denna min tanke möjligen rört sig väl mycket i molnen, och då utskottet nu har återfört den till jorden, skall jag icke göra något särskildt yrkande i den af mig afsedda rigtningen.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan; och skulle detta beslut, jemlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen, delgifvas Första Kammaren.

§ 8.

Ang. anordningar till främjande af den svenska smörexporten till England.

Slutligen förelåg till afgörande Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 31, med anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i syfte att genom förbättrade kommunikationsanordningar m. m. främja den svenska smörexporten till England.

I berörda inom Andra Kammaren afgifna motion, n:o 96, hade herr *G. O. Wallenberg,* med hänvisning till ett i motionen närmare framställdt förslag, hemstält, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära, att närmare utredning beträffande berörda förslag måtte verkställas på sätt Kongl. Maj:t funne lämpligt, i syfte att den svenska smörexporten genom förbättrade kommunikationsanordningar och lättnad i jernvägstarifferna befrämjades.

Utskottet hemstälde emellertid, att ifrågavarande motion ej må till någon kammarens åtgärd föranleda.

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Wallenberg: Ifrågavarande motion innehåller endast en hemställan om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en närmare utredning om åtgärder för främjande af den svenska smörexporten på England. Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 3 har vid behandlingen af denna motion ansett, att den icke borde till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Såsom motiv för den slutsats, hvartill utskottet kommit, angifver utskottet trenne omständigheter. Den första är, att kongl. jernvägsstyrelsen icke vill sjelfva saken; den andra, att statens mejeriagent i Manchester, herr Wedin — som för öfrigt i det hela taget stält sig välvilligt till frågan — uttalat, att det icke torde vara lämpligt att sälja smör mer än en dag i veckan; och den tredje omständigheten är, att mejerikonsulenten herr Liljhagen ansett, att den ifrågavarande saken icke skulle vara realiserbar.

Om man nu ser på en nyligen bekantgjord statistik angående vår smörexport, härrörande från kongl. landtbruksstyrelsen, ådagalägges genom densamma, att smörexporten under de sista 5 åren sjunkit ifrån 23,800,000 kilogram i rundt tal till 19,100,000 kilogram. Detta representerar ett värde af 7 à 8 millioner kronor. Då en så väsentlig minskning i vår smörexport egt rum, och då samtidigt — hvilket också blifvit kändt genom denna statistik — smörproduktionen inom landet stigit med icke mindre än 1,100,000 kilogram, synes det verkligen vara anledning att taga en fråga af denna beskaffenhet under ompröfning. Samma statistik gifver den förklaringen till att vår smörexport sjunkit, att förbrukningen inom landet under de senaste åren stigit så högst betydligt, nemligen med icke mindre än 5,800,000 kilogram. Denna förklaring må nu gälla hvad den kan, ett beklagligt faktum är emellertid, att under dessa 5 år vår smör-

Ang. anordningar till främjande af den svenska smörexporten till England. (Forts.)

export nedgått så, som den gjort, och att dermed handelsbalansen försämrats i motsvarande grad.

Jag skall nu tillåta mig att något granska det, som anförts från de tre olika håll, som utskottet åberopat.

Kongl. jernvägsstyrelsen säger först, att det för närvarande finnes anordnadt ett extra smörtåg en gång i veckan, utgående från Örebro till Göteborg. Jag tror icke, att det kan kallas ett extra smörtåg, utan snarare benämnas, såsom det i sjelfva verket är, nemligen ett ordinarie smörtåg, som går på en bestämd tid och bestämd dag i veckan. I motsatt fall får man lätt det intryck, att kongl. jernvägsstyrelsen redan vidtagit en *extra* åtgärd. Vidare säger jernvägsstyrelsen, att, om motionärens förslag skulle genomföras, detta skulle medföra en inkomstminskning för de svenska jernvägarne af cirka 40,000 kronor, och dessutom beräknar styrelsen, att det skulle inverka så menligt på de närmaste smörexportörerna, nemligen de, som bo i Malmöhus län, att man skulle nödgas för dem nedsätta fraktafgifterna, hvilket skulle föranleda ytterligare en minskning i inkomster af 100,000 kronor. Huruvida denna beräkning är rigtig eller ej, vill jag lemna derhän; men jag tror för min del, att man icke bör se saken på det sättet, utan i stället utgå derifrån, att, i fall man fastslår en viss bestämd fraktafgift såsom grundtaxa — utgående naturligtvis från den taxa, som kan gälla från Malmöhus län till England — lindring naturligtvis skulle inträda för de godsafsändare, som bo längre och längst bort. Men det är ju också dessa producenter, som mest äro i behof att erhålla lindring för att kunna deltaga i täflan om afsättningen af dessa produkter. Jag tror, att man icke såsom jernvägsstyrelsen får se denna fråga såsom en *ren jernvägsangelägenhet,* utan se den ur en annan synpunkt, nemligen ur den nationalekonomiska. I detta hänseende tror jag, att man måste medgifva, att frågan är beaktansvärd.

Detta medgifves också af herr Wedin, som är fullt sakkunnig på detta område och i många år varit bosatt i England. Han säger, att förslaget synes honom vara synnerligen tilltalande och beaktansvärdt från den synpunkten, att det svenska smöret skulle inkomma i den engelska marknaden *så färskt som möjligt,* och anser vidare, att härigenom priset på smöret skulle komma att *i icke oafsevärd grad höjas.* Om man således i likhet med herr Wedin anser, att genom förbättrade kommunikationer priset på det svenska smöret skulle höjas i England, så skulle ju vårt land härigenom i stort sedt få en icke obetydlig ökning i inkomst, oafsedt att genom förbättrade kommunikationer en större qvantitet smör med säkerhet skulle kunna afsättas. För min del tror jag — och detta har jag äfven i min motion sökt visa — att den vinst, som härigenom skulle tillföras landet, skulle blifva ganska hög — jag har beräknat den till cirka 2 millioner kronor — och torde denna således blifva vida högre än den förlust, som skulle kunna uppstå för jernvägarne.

Herr Wedin har, sedan han gifvit sitt erkännande åt motionens

Ang. anordningar till främjande af den svenska smörexporten till England. (Forts.)

syfte, framhållit vissa svårigheter, som han anser skulle möta ett försök att i England afsätta smöret för hvarje dag, och han har i det hänseendet påvisat, att köpmännens intressen äro helt andra än säljarnes. Ja, det är ju så i all handel och vandel, att det står två diametralt motsatta intressen emot hvarandra. Det ena är köparens, som har intresse af att varan blir så billig som möjligt, och det andra är säljarens, som önskar att få det högsta möjliga pris. Om nu icke en oaflåtlig uppmärksamhet egnas åt tillgodoseendet af båda parternas intressen, kommer den ena parten att ligga under; och det är otvifvelaktigt, att i förevarande fall köparnes intresse, representerade af de engelska smörupphandlarne, mera vaksamt tillvaratages, än förhållandet är i afseende å den andra partens. Att det således skall ligga i köparnes intresse att få smöret på *en dag* till England för att derigenom kunna trycka ned priset, är ju uppenbart. Men det är också lika uppenbart, att, om icke säljarnes, d. v. s. de svenska smörproducenternas intresse skall ligga under, något måste göras för att upprätthålla detta intresse gent emot köpmännens. Jag kan således icke vara enig med herr Wedin deruti, att, derför att de engelska köparnes intresse går i en sådan rigtning, vi på grund deraf skulle gifva efter något af vårt intresse, utan jag anser, att vi böra göra allt för att upprätthålla våra smörproducenters intresse att uppträda kraftigt i den strid, som ständigt pågår mellan köpare och säljare. Jag anser, att herr Wedin bort betona, att just denna omständighet är ett skäl för oss att göra något gent emot köparnes nu allt för ensidigt förherskande intresse.

Herr Wedin anser vidare, att man icke torde kunna genomdrifva någon ändring i de bestående förhållandena, så vida icke Danmark skulle gå i spetsen och taga initiativet i detta hänseende. Danmark har egnat en alldeles särskild uppmärksamhet åt denna sak och har inrättat förbättrade kommunikationer samt sträfvar allt mer och mer i den rigtningen att skaffa nya marknader för sitt smör. Särskildt har Danmark gjort kraftiga ansträngningar för afsättningen af sitt smör på London, der ju i synnerhet behofvet och värdet af daglig tillförsel är högst betydligt.

Herr Liljhagen uttalar som sin mening, att han icke anser det vara realiserbart att erhålla en daglig export af svenskt smör. Den motivering, som herr Liljhagen framlägger för sin uppfattning, kan jag emellertid icke gilla. Han säger nemligen, att om det vore en daglig export af smör, skulle det för smörproducenten blifva mycket besvärligt att anordna dagliga skjutsar för en ringa smörqvantitet. Det finnes ju flera mejerier, som icke producera ens en hel drittel smör om dagen. Denna syn på saken är dock, förefaller det mig, alldeles origtig. Om man nemligen framhåller behofvet af en daglig exportmöjlighet till England, så har man dermed icke sagt, att hvarje mejeriegare skall dagligen aflemna smör, utan man måste lemna öppet för den enskilde smörproducenten att handla såsom honom lyster. Detta skäl för att man icke skulle inrätta daglig lägenhet att afsända

Ang. anordningar till främjande af den svenska smörexporten till England. (Forts.)

smör till England är lika litet tillämpligt, som om man sade, att man icke skulle inrätta dagliga tåg, derför att det från hvarje station icke med säkerhet kan påräknas, att någon hvarje dag behöfver begagna sig af tåget.

Jag nämnde nyss, hurusom danskarne haft en oaflåtlig uppmärksamhet rigtad på frågan om åstadkommande af en ökad afsättning af smör på England. Som ett ytterligare skäl för oss att hålla uppmärksamheten spänd på alla sådana omständigheter, som kunna befrämja en ökad smörexport, vill jag sålunda anföra, att danskarne utom sitt studium af den engelska marknaden äfven haft blicken rigtad på försöken att få till stånd en större afsättning af smör i Tyskland. De hafva dervid utgått från den synpynkten, att då befolkningen i Tyskland starkt tillväxer och då industrien derstädes alltjemt utvecklar sig, lider det icke något tvifvel, att smörkonsumtionen i Tyskland måste komma att blifva så stor, att den icke kan tillgodoses af den dervarande produktionen; tyskarne kunna derför sannolikt snart icke längre bibehålla sin nuvarande tull å smör, utan måste endera dagen antingen sänka eller också helt och hållet borttaga densamma.

Danskarne hafva sålunda anvisat vägen. Men då de redan egnat sig åt ett studium af den tyska marknaden och förberedt sig på att tränga in på densamma, ligger det vigt uppå, att äfven vi göra något i detta afseende, så att vi icke återigen blifva efter och en vacker dag finna, att danskarne än ytterligare ökat sin smörexport, medan vår egen gått nedåt. Det förhållandet, att vi ha kommit efter, har upprepats alltför ofta, men då jag anser, att detta är lika beklagligt som obehöfligt, så kan jag icke annat än finna, att utskottet hade bort fatta ett annat beslut i anledning af motionen än det, som utskottet här framlagt. En skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t måtte hafva uppmärksamheten fästad på denna fråga, synes mig hafva varit det minsta, som kunnat åtgöras.

På de skäl, som jag nu har anfört, måste jag anse denna angelägenhet vara vigtig, och jag ber derför, herr talman, att få yrka bifall till min motion.

Herr Lindewall: Gent emot det, som motionären här har anfört, skall jag be att få påpeka några af de skäl, som tala för bifall till utskottets förslag.

Motionären har i sin motion framstält det förslaget, att vår smörexport skulle i sammanhang med inrättande af en ångfärjeförbindelse mellan skånsk hamn och Lübeck ledas via Hamburgs frihamn till England, äfvensom att i samband härmed dagliga smörtåg skulle anordnas, utgående från Storvik och genomlöpande landet öfver Krylbo och till den skånska exporthamnen, hvarjemte en uniform tariff, gällande för alla vägsträckor à 75 öre per drittel, motsvarande 15 kronor per ton, skulle utgå för transport af smöret från alla punkter på statens jernvägar till den skånska exporthamnen eller

till Göteborg. För att detta förslag måtte kunna genomföras, hemställer motionären i sin motion, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära, att närmare utredning beträffande berörda förslag måtte verkställas på sätt Kongl. Maj:t funne lämpligt, i syfte att den svenska smörexporten genom förbättrade kommunikationsanordningar och lättnad i jernvägstarifferna befrämjades.» Motionären har således bundit sin hemställan vid det nämnda förslaget, och derför har utskottet, ehuru det för sin del ansett det vara önskligt, att någon lättnad kunde beredas i fråga om kostnaden för smörtransporten till England, dock icke kunnat bifalla motionärens hemställan och ej heller ansett sig kunna gå utöfver densamma. Mot motionärens förslag, att en uniform tariff, à 75 öre per drittel, skulle vara gällande för transport af smör, oafsedt den större eller mindre sträcka, som smörtransporten omfattade, har nemligen jernvägsstyrelsen framhållit så ytterst talande skäl, att utskottet för den skull icke kunnat tillstyrka den af motionären föreslagna åtgärden. Vidare har utskottet ansett det vara obehöfligt att anordna dagliga smörtåg, och utskottet har dervid stödt sig på den utredning, som i denna fråga blifvit verkställd af statens mejeriagent i Manchester H. Wedin och statens mejerikonsulent G. Liljhagen, hvilka båda personer måste anses vara fullt sakkunniga i allt, som rör vår smörexport, och på hvilkas omdöme utskottet derför trott sig ha haft all anledning att lita.

Ang. anordningar till främjande af den svenska smörexporten till England. (Forts.)

På grund af hvad jag nu anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Efter af herr talmannen å de derunder gjorda yrkandena gifna propositioner blef utskottets hemställan bifallen.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets memorial n:o 11, angående ändringar i bankoreglementet och i riksbankens aflöningsstat m. m.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,3 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.